Antonia Ciolac

„STRĂINISME" LEXICALE CULINARE ÎN EMISIUNI TELEDIFUZATE ROMÂNEŞTI (II)

2.5. Realizatorul, un diletant avizat, dialogând cu un profesionist din domeniu

Pentru ilustrarea acestui tip de situație (*Locutor-prezentator* ± →← *Interlocutor*+), am înregistrat şi am analizat mai multe ediții ale emisiunii *Pohta ce-am pohtit* (transmisă de postul TVR Iaşi).

Locutorul-prezentator (55–60 ani) este un diletant (*gourmet* şi *gourmand*) pasionat de literatura gastronomică franceză, iar interlocutorul său, bucătarul Vlad (30–35 ani), este *chef* la pizzeria „Mamma Mia" (Iaşi), local în bucătăria căruia se desfăşoară filmarea. Excerptarea corpusului relevă faptul că neonimele de origine străină utilizate nu diferă în mod esențial de cele deja menționate în partea I a acestui articol (v. Ciolac 2016a). Iată câteva observații generale:

1) ***Franțuzismele*** sunt numeroase în exprimarea ambilor locutori, însă, totuşi, unele diferențe apar:

a) Locutorul profesionist foloseşte uneori termeni echivalenți reprezentând sinonime concurente, dintre care numai unul este franțuzism: (*Chef*) – *Folosim legume trase la tigaie. Aceste legume sotate* (< fr. *faire sauter* 'a prăji, a frige') *le punem peste carne şi* [...]//; (*Chef*) – *Vom pregăti o vinegretă.* (< fr. s.f. *vinaigrette* 'sos rece pentru salate şi crudități, preparat din ulei, sare şi oțet aromatizate'). *Şi cealaltă salată o vom dresa un pic cu French dressingu' ăsta şi montăm*[1] *peste cealaltă salată//.*

Locutorul profesionist utilizează numeroase verbe de origine franceză în descrierea operațiilor pe care le execută: *a blanşa, a fasona, a gratina, a poansona, a tranşa*[2] etc. Mai menționăm că uneori o noțiune este desemnată de către *chef* prin alăturarea unui element lexical francez cu unul englez: (*Chef*) – *Aici avem un tuil* {[tuil]}[3] (< fr. *tuile* [tɥil] s.f. 'fursec subțire şi lung sub forma unei țigle mici'

[1] Verbul *(a) monta* 'a aranja preparatele estetic pe farfurie în vederea servirii' corespunde adaptării sensului verbului *dresser* (din terminologia gastronomică franceză) la terminologia culinară românească. Verbul tranzitiv *monter* are, de fapt, în franceză un sens diferit: 'a face să se umfle şi să crească o cremă frecată/bătută' (v. PRe).

[2] Pentru franțuzismele culinare verbale, vezi şi Ciolac 2015c.

[3] Reamintim că între paranteze drepte transcriem pronunțarea corectă indicată de dicționarele franceze şi, respectiv, engleze consultate, iar între paranteze acolade *şi* paranteze drepte notăm modul în care neonimul este pronunțat de către locutor.

LR, LXV, nr. 3, p. 399–407, Bucureşti, 2016

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

(v. PRe); aici, ‘fâşie subţire şi lungă de şuncă’)[4] *de beceăn* (< engl. *bacon* ‘şuncă’)*, să zicem un biscuite făcut din becăn//.*

b) Prezentatorul are capacitatea de a pronunţa mai corect decât maestrul bucătar unii termeni de proveniență franceză (v. *bain-marie*), de a introduce termeni şi noţiuni noi din domeniu, care sunt tot de origine franceză, sau de a face observaţii metalingvistice: (*Chef*) – *După ce am topit ciocolata pe bemare* {[bema're]}(< fr. s.m. *bain-marie*), […]/ (Prezentator) – *Gospodinele noastre ştiu deja ce-nseamnă bain-marie* [bẽma'ʁi]//. (Prezentator) – *Uite ce frumos intră jiul* (< fr. *jus* ‘suc’), *cum se zice-n Moldova, peste pătratu’ de miel* < fr. *le carré d’agneau* ‘ansamblu de costiţe de miel care alcătuiesc o singură bucată’, v. PRe)//. [Pe ecran vedem cum coastele de miel sunt stropite cu sucul (=*ji-ul*) din tigaie.]

2) ***Anglicismele*** (ca şi italienismele, de altfel) apar aproape exclusiv în exprimarea bucătarului profesionist. Prezentatorul foloseşte numai două anglicisme, pe care, de fapt, le reia în ecou de la interlocutorul său *chef*: (*Chef*) – [...] *un biscuite făcut din beceăn* (< engl. *bacon*). / (Prezentator) – *Beiceănu’ ca să iasă aşa trebuie tăiat foarte subţire//.* (*Chef*) – [...] *asezonăm cu ulei de măsline, cu spaiş* (< engl. *spice* ‘condiment’) *şi lăsăm* [...] / (Prezentator) – *Da! Punem şi spaişu’*//. Într-o altă situaţie, prezentatorul glosează anglicismul folosit de bucătarul specialist cu echivalentul românesc: (*Chef*) – *Muşchiul este un pic mediu* (< engl. loc. adj. *medium rare* ‘fript la nivel mediu, între stadiile de friptură în sânge şi de friptură bine coaptă’), *îl vedem în secţiune.*/ (Prezentator) – *Aşa este! La vită trebuie să fie mai în sânge//.* În ceea ce priveşte anglicismele care apar în intervenţiile locutorului *chef*, acestea sunt relativ numeroase şi depăşesc italienismele atât sub aspect cantitativ, cât şi sub aspectul diversităţii. Cel mai frecvent am întâlnit substantive care desemnează ingrediente: *bacon, (roşii) cherry, curry, dressing, ketch-up, lime, spice* etc. Dintre acestea, figurează în DEX 2012 cu sensul culinar numai *curry* şi *ketch-up*. Substantivul *dressing* apare în DEX, dar nu ca termen din domeniul alimentaţiei. O menţiune specială merită substantivul *starter*, utilizat de *chef* Vlad cu sensul rom. ‘aperitiv’, echivalent cu fr. *hors-d’œuvre* s.m. invar. (cf. Oxford-Hachette 1997, s.v. *starter*, sensul 4.): (*Chef*) – *Ei* [=dovleceii cu...] *sunt de felu’ unu. Preparatu’ ăsta-i un starter*//. Locutorul profesionist foloseşte şi câteva anglicisme cu valoare adjectivală (nu toate fiind pronunţate la fel ca în limba-sursă, engleza): *giant* ['dʒaɪənt] ‘uriaş’, *home made* ‘făcut în casă’ (locuţiune echivalentă cu fr. *fait maison*), *light* [laɪt] ‘uşor’, (prăjit) *mediu* (discutat mai sus) etc.: (*Chef*) – *Luăm un crevete giant* ['dʒaɪənt] *şi* [...]//; (*Chef*) – *Avem aici maioneza noastră home made* {['homid]}//. În discursul locutorului profesionist apar câteva verbe de proveniență engleză, care încorporează în forma şi în sensul lor fie aparatul, fie ingredientul de la care provin: *a mixa* (‘a amesteca cu un mixer’), *a blendui* (‘a amesteca cu un blender’), *a dresa* (‘a turna/a pune dressing peste salată/preparat’).

[4] În ceea ce priveşte substantivul de origine franceză *tuile*, constatăm românizarea pronunţării, dar şi schimbarea genului gramatical din femininul francez în masculinul românesc.

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

În ceea ce privește frecvența absolută medie a străinismelor de care ne ocupăm aici, am obținut următoarele rezultate: FRANȚUZISME: 1 ocurență la ***1,5*** minute de emisiune; ITALIENISME: 1 ocurență la ***5,4*** minute de emisiune; ANGLICISME: 1 ocurență la ***2,83*** minute de emisiune. Pentru frecvența relativă a ocurențelor fiecărei categorii de xenisme, am obținut următoarele rezultate: FRANȚUZISMELE – reprezintă ***54,86%*** din totalul străinismelor fr.+it.+engl. excerptate; ITALIENISMELE – ***15,27***%; ANGLICISMELE – ***29,16***%.

2.6. Emisiune culinară cu funcție informativă, dar și ludică, de divertisment: prezentatorul-*chef* interacționează cu neprofesioniști (în general) avizați

Am analizat două sezoane din emisiunea *Academia lui Horia*, transmise de postul „Prima TV” în perioada iulie–decembrie 2011. Emisiunea reprezintă un concurs culinar în care prezentatorul-evaluator Horia Vârlan (în vârstă de aproximativ 50 de ani) este un maestru bucătar cunoscut, iar interlocutorii săi sunt concurenți neprofesioniști, dar competenți în domeniul culinar (*Locutor realizator-evaluator*+ → ← *Interlocutor*±). Pentru creșterea audienței emisiunii, fiecare dintre aceștia diletanți formează echipă cu câte un VIP (căruia îi lipsesc, însă, în general, cunoștințele culinare). Realizatorul profesionist al emisiunii, fiind conștient de faptul că folosește un limbaj de specialitate în care neonimele străine pot pune probleme de decodare, recurge la numeroase explicații terminologice, prin care auditoriul este inițiat în terminologia de specialitate.

a) Unele explicații sunt introduse prin adverbul *adică*: (*Chef*) – *Tăiem pomodòri secchi* (it.). *Adică roșii uscate-n soare care stau în ulei de măsline.* (I,1)[5]//; (*Chef*) – *Un colier de curcan pe mash* [meʃ] (engl.) *de cartofi, adică pe un piure de cartofi mai altfel* (II,9) //.

b) Adesea, locul adverbului *adică* este luat de o mică pauză și de o intonație explicativă: (*Chef*) – *Piersicile le laşi, le blanşezi* (< fr.), [o mică pauză, urmată de o explicație:] *le opăreşti, apoi le cojeşti* (I,9)//; (*Chef*) – *Aş fi dat cu gălbenuş peste ştrudel, ca să fie mai shiny* ['ʃaını] (engl.), [precizează, traducând:] *mai lucios* (II,7) //.

c) Uneori, glosarea precedă neonimul explicat: (*Chef*) – *Coaja de portocală nu o opăreşti înainte?* [precizează] *Nu o blanşezi înainte?*//.

d) În mod frecvent, glosarea termenului se prezintă ca o definiție exprimată cu ajutorul verbului copulativ *a fi* (la indicativ prezent, forma afirmativă), iar discursul locutorului dobândește o tentă didactică mai pronunțată: (*Chef*) – *Mange-tout* {[manş'tu]} (< fr. s.m. invar.) *e un fel de mazăre.* (II,8) //.

e) Mai rar, verbul copulativ *a fi* este folosit în definiție la forma negativă, pentru a alcătui glosări care au o structură restrictivă: (*Chef*) – *Adaug într-un bol ricòtta* (it.), *care nu este altceva decât un fel de urdă* (II,2) //.

[5] Cifra romană indică sezonul, iar cifra arabă reprezintă episodul din care este extras fiecare exemplu citat.

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

f) Am întâlnit şi câteva observaţii referitoare la terminologia profesiei, care au o formă evidentă de comentariu metalingvistic: (*Chef*) – *Acest amestec de ou, de gălbenuş de ou, de fapt, cu un pic de lichid se numeşte în termeni culinari sabayon* (fr.). (I,1) //.

g) Uneori, atunci când situaţia de comunicare o permite, termenii sunt explicaţi pe plan verbal, dar şi prin ilustrări practice: (*Chef*) – *Acum o să tăiem julien* (explică termenul, dar în acelaşi timp efectuează şi operaţiile pe care le descrie:). *Tăiem felii subţiri, cam de trei milimetri, aşa... Şi-acuma le tăiem aşa* (+gestul tăierii). *Da?* (I,1) //.

De-a lungul celor 9 episoade ale fiecărui sezon analizat, în cadrul interacţiunilor verbale iniţiate şi conduse de către locutorul-specialist sunt utilizate neonime de origine franceză, italiană şi engleză sub diferite forme: fie identice cu cele din limba de origine, fie deformate pe plan fonetic (cu o pronunţare românească) şi/sau adaptate din punct de vedere morfosintactic sistemului limbii române.

FRANŢUZISME

Neonimele de origine franceză coincid în mare măsură cu cele deja menţionate pentru emisiunile analizate sub **2.1.**, **2.2.**, **2.3.** (în partea I a articolului) şi (mai sus) în **2.4.** La fel ca în emisiunile deja discutate, predomină substantivele şi sintagmele nominale (v. *balotină* s.f. < fr. s.f. *ballottine* ‘bucată de carne dezosată, răsucită şi legată cu o bucată de sfoară’; {[*du'xel*]}[6] *de ciuperci* s.n. < fr. s.f. pl. *duxelles* [dyk'sɛl] ‘tocătură de ciuperci, ceapă şi haşmă, servind drept umplutură’; etc.), dar apar şi verbe. Mult mai puţin numeroase sunt adjectivele/locuţiunile adjectivale şi adverbele/locuţiunile adverbiale.

Câteva dintre substantivele/sintagmele nominale relevate merită o discuţie specială: a) termenul *bain-marie* (fr.) îşi păstrează în corpus sensul originar (‘lichid cald, de obicei apă, în care se pune un recipient conţinând ceea ce vrem să încălzim’), dar variantele sonore deformate cu care apare în comunicare (în vorbirea specialistului şi a concurenţilor) se îndepărtează de originalul francez (dar cu păstrarea accentului pe ultima silabă) şi se află în concurenţă chiar la acelaşi locutor. Am întâlnit formele: {[*benma're*]} şi {[*bema'reu*]} (I,1); *baimaren* {[baĭma'ren]} (I,1); {[*belma'ri*]} (I,5); *beimari* {[beĭma'ri]} (II,7); b) termenul fr. *ciboulette* ‘arpagic’ este utilizat într-o variantă cu pronunţarea franceză (aproape) corectă [sibu'let], dar în corpus apar şi pronunţările: {[tʃibu'let]} (I,6), {[tsibu'let]} (I,1), {[tʃubu'lete]} (I,1). Dintre verbele de origine franceză care nu au fost menţionate sub **2.1.**, nici sub **2.2.**, amintim *a reduce*[7] (< fr. vb. tranzitiv *réduire*, v. PRe, ‘a face să scadă şi să se îngroaşe un suc, un sos prin evaporare’) şi *a fasona* (provenit din verbul tranzitiv francez *façonner*, pentru care nici PRe, nici Oxford-Hachette nu

[6] Termenii aflaţi în acelaşi timp între paranteze drepte şi/sau între acolade indică o pronunţare românizată, pe care o notăm cu semne fonetice adaptate limbii române.

[7] Termenul *(a) reduce* nu figurează în DEX cu sensul culinar.

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

indică, însă, vreun sens culinar). Prezentatorul-specialist oferă următoarea explicație pentru substantivul (provenit din infinitivul lung) românesc *fasonare*: (*Chef*) – *Curățarea acestui mușchi de vită de pielițele astea urâte, de grăsimea asta se numeşte fasonare* (II,3).

ITALIENISME

Termenii culinari de origine italiană pe care i-am întâlnit în această emisiune sunt aproape toți substantive. Este de remarcat diversitatea redusă, dar frecvența de utilizare relativ mare a acestor lexeme. La italienismele culinare deja menționate (în partea I, sub **2.1.**, **2.2.**, **2.3.**), putem adăuga: *carbonàta* < it. s.f. ‘carne de porc sărată, friptă la grătar’, *farfàlle* < it. s.f. pl. ‘paste făinoase pentru supă’, *semifréddo* < it. s.m. ‘cremă-înghețată’, *sos pésto* < it. s.m. *pésto* ‘sos-condiment preparat pe bază de busuioc şi de usturoi’; etc. Ar mai trebui precizat că italienismele substantivale adoptă declinarea românească: *ricottei, parmezanului* (II,2), *broccoliului* (II,4).

ANGLICISME

Menționăm aici câteva substantive care prezintă variante în corpus: *cookie* ['kuki] (< engl. *cookie* ['kuki]) – pluralul englez *cookies* apare considerat şi ca un substantiv românizat la singular, fiind folosit cu articolul hotărât masculin: {[*kukisul*]}; *curry* (< engl. *curry* ['kʌrɪ] ‘condiment indian’) figurează în corpus cu trei pronunțări diferite, {['kĭuri]}, {['kuri]} şi {['kări]}; *mash* (< engl. *mash* [mæʃ]) ‘piure de cartofi’ are două pronunțări în text, [meʃ] şi {[maʃ]}, şi este utilizat în concurență cu franțuzismul *pi(u)reu*; etc.

În acest tip de emisiune, am obținut următoarele valori pentru frecvența absolută medie a străinismelor de care ne ocupăm: FRANȚUZISME: 1 ocurență la ***5,95*** minute de emisiune; ITALIENISME: 1 ocurență la ***7,9*** minute; ANGLICISME: 1 ocurență la ***17,26*** minute.

Pentru frecvența relativă a ocurențelor fiecărei categorii de neonime, am constatat: FRANȚUZISMELE – reprezintă ***47,5%*** din totalul străinismelor fr.+it.+engl. excerptate; ITALIENISMELE – ***35,6***%; ANGLICISMELE – ***16,38***%.

2.7. Emisiune-concurs în care funcția de divertisment prevalează

Materialul analizat reprezintă două episoade din emisiunea-concurs (teledifuzată de postul Antena 1) numită *Iadul bucătarilor*. Emisiunea constituie echivalentul românesc al spectacolului de televiziune anglofon *Hell’s kitchen*. Atât cei trei realizatori-evaluatori (care alcătuiesc juriul), cât şi majoritatea concurenților sunt bucătari profesioniști (*Locutor realizator-evaluator*+ →← *Interlocutor* +/±). Ca atare, terminologia utilizată este aceea folosită între profesioniști, inclusiv pentru desemnarea ierarhiei funcțiilor din cadrul bucătăriei unui local de alimentație

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

publică: *head chef, second chef* (care sunt termeni micşti: engl.+fr.), *chef* etc. Pentru desemnarea meseriei de preparator de pizza, am întâlnit derivatul format cu sufixul românesc *-er* de la neonimul italian substantival *pizza*: it. *pizza*+rom. *-er* > *pizz**er*** (v. şi *supra*, sub **2.3.**, forma lexicală alternativă *pizz**ar***). Franţuzismele şi italienismele relevate aici apar şi în tipurile anterioare de emisiuni. Putem adăuga încă o deformare sonoră a termenului francez *bain-marie* (pe lângă cele deja menţionate sub **2.5.**): *beimarin* {[beĭma'rin]}. Anglicismele par să fie mai diversificate sau/şi mai frecvent utilizate decât în corpusurile precedente. Pe baza calculelor statistice, am obţinut următoarele valori pentru frecvenţa absolută medie a străinismelor de care ne ocupăm: FRANŢUZISME: 1 ocurenţă la ***6,2*** minute de emisiune; ITALIENISME: 1 ocurenţă la ***11,8*** minute de emisiune; ANGLICISME: 1 ocurenţă la ***7,78*** minute de emisiune.

În ceea ce priveşte frecvenţa relativă a ocurenţelor fiecărei categorii de neonime, am obţinut următoarele rezultate: FRANŢUZISMELE – reprezintă ***42,5%*** din totalul străinismelor fr.+it.+engl. excerptate; ITALIENISMELE – ***22,34***%; ANGLICISMELE – ***34***%.

3. CONSTATĂRI GENERALE FINALE

3.1. Analiza de mai sus a relevat prezenţa unei game relativ largi de neonime culinare[8] de origine franceză, italiană şi engleză în interacţiunile extrase din emisiuni româneşti teledifuzate.

Din punct de vedere strict morfologic, xenismele întâlnite în corpus sunt, cu precădere, substantive. La acestea se adaugă câteva adjective/locuţiuni adjectivale şi adverbe/locuţiuni adverbiale care desemnează proprietăţi, stări, moduri de preparare. Verbele (adesea nominalizate) sunt, cu precădere, de origine franceză. Apar, însă, şi câteva anglicisme verbale (şi nominalizări ale verbelor) care înglobează în sensul lor aparatul ori ingredientul de la al cărui radical pornesc (v., mai sus, *a mixa/ mixare*, *a dresa/dresare* ‘a pune dressing’ etc.).

Din punctul de vedere al morfologiei lexicale, xenismele pe care le-am întâlnit sunt atât termeni simpli, cât şi termeni complecşi. Derivările pe teren românesc (v. *pizz**ar*** şi *pizz**er***) sunt puţin numeroase în acest corpus oral. În ceea ce priveşte sintagmele terminologice (denumite şi *synapsies*, v. Cabré 1998: 156), acestea sunt, de cele mai multe ori, preluate ca atare. Totuşi, pe parcursul interacţiunii verbale, locutorul-specialist alternează uneori forma sintagmatică cu o formă sudată care se comportă din punct de vedere morfosintactic ca un substantiv simplu, primind articolul hotărât (de masculin singular) la sfârşitul unităţii sonore. Nu rareori românizarea xenismului face ca sintagma nominală terminologică iniţială să fie greu de recunoscut: {[*bema'reu’*]} (< fr. (*le*) *bain-marie*), {[*foa grau’*]},{[*crem an'gleu’*]}, {[*crim ci'zu’*]} etc.

[8] Probleme ale lexicului culinar românesc au fost abordate recent, printre alţii, de Neţ (1994; 2014) ş.a.

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

3.2. Reunind într-un tabel general datele prezentate pentru fiecare dintre tipurile de emisiuni analizate în cele două părți ale acestui articol, obținem rezultatele următoare:

Nivelul de pregătire profesională (în domeniul culinar) a interlocutorilor; – caracterul emisiunii/rubricii	Frecvența absolută medie a xenismelor: 1 ocurență la x minute			% din totalul xenismelor excerptate		
	fr.	it.	engl.	fr.	it.	engl.
1. Prezentator diletant – interlocutor neavizat: *Rețeta lui Dinescu*; – caracter cu precădere informativ;	1 la ***5,6'***	1 la ***14,04'***	1 la ***30,6'***	***63,15%***	***25,26%***	***11,57%***
2. Prezentator *chef* – interlocutor neavizat: *Rețeta lui Vlădutz*; – caracter cu precădere informativ;	1 la ***1,14'***	1 la ***2,49'***	1 la ***4,59'***	***57,9%***	***26,69%***	***14,47%***
3. Prezentator *chef* – interlocutor *chef*: *Cuisine*; – caracter cu precădere informativ;	1 la ***1,8'***	1 la ***2,15'***	1 la ***5,12'***	***45,4%***	***38,3%***	***16,16%***
4. Prezentator diletant – interlocutor *chef*: *Pohta ce-am pohtit*; – caracter cu precădere informativ;	1 la ***1,5'***	1 la ***5,4'***	1 la ***2,83'***	***54,86%***	***15,27%***	***29,16%***
5. Prezentator *chef* – interlocutori avizați neprofesioniști: *Academia lui Horia*; – caracter informativ și funcție de divertisment;	1 la ***5,95'***	1 la ***7,9'***	1 la ***17,26'***	***47,5%***	***47,5%***	***16,38%***
6. Prezentator *chef* – interlocutor *chef*: *Iadul bucătarilor*; – caracter cu precădere de divertisment.	1 la ***6,2'***	1 la ***11,8'***	1 la ***7,78'***	***42,5%***	***22,34%***	***34%***

Se impun următoarele observații recapitulative:

– În toate tipurile de emisiuni analizate în cele două părți ale acestui articol, xenismele cel mai frecvent folosite sunt de origine franceză.

– Pe locul al doilea se află italienismele, iar pe locul al treilea anglicismele, cu două excepții care sunt semnalate în tabel la punctele **4.** și **6.** În aceste două emisiuni, procentul anglicismelor, mai ridicat decât în tot restul corpusului, ar trebui, desigur, să fie pus în legătură și cu vârsta tânără a profesioniștilor-protagoniști, pentru că aceștia sunt mult mai influențați, în general, de limba engleză decât de limba franceză.

– În ceea ce privește franțuzismele, acestea sunt utilizate la mai puțin de 2 minute (v. 1 la 1,14', 1 la 1,8', 1 la 1,5') în emisiunile/rubricile culinare cu caracter preponderent informativ, în care protagonistul principal este un profesionist din domeniu (v., în tabel, la punctele **2.**, **3.**, **4.**). Caracterul pronunțat ludic și de divertisment al emisiunii sau diletantismul culinar al prezentatorului pot determina o frecvență mai scăzută de utilizare a neonimelor franceze (v., în tabel, folosirea unui franțuzism la mai mult de 5 minute de emisiune, la punctele **1.**, **5.** și **6.**).

– În privința utilizării în general a xenismelor la care ne-am referit, mai putem preciza că, în emisiunile ai căror locutori principali sunt profesioniști și

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

caracterul emisiunilor este cu precădere informativ (v. punctele **2.**, **3.** şi **4.** din tabel), folosirea străinismelor este mult mai frecventă: un neonim de origine străină apare la mai puțin de 5 minute de interacțiune.

3.3. Analiza corpusului oral a întărit, aşadar, o constatare anterioară făcută pe baza excerptării unui corpus scris, reprezentat de cărți de bucate redactate/traduse în limba română: xenismele culinare sunt numeroase în comunicarea specialiştilor, chiar dacă frecvența de utilizare a acestora poate fi influențată de anumiți factori extralingvistici. Ca membri ai unui grup ocupațional bine definit, specialiştii din acest domeniu culinar manifestă (în discursul oral şi în cel scris) o tendință de internaționalizare, modernizare şi sincronizare cu limbajul culinar european a lexicului de specialitate românesc actual.

DICȚIONARE

DEX 2012 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediție revăzută şi adăugită, Bucureşti, Univers Enciclopedic Gold, 2012.

Oxford-Hachette = *The Oxford-Hachette French Dictionary*. Second edition, ed. Marie-Hélène Corréard, Oxford/New-York/Toronto, Oxford University Press, 1997.

PRe = *Le Petit Robert de la langue française*, 2012, variantă electronică.

BIBLIOGRAFIE

Adam, Jean-Michel (2001), „Entre conseil et consigne : Les genres de l'incitation à l'action", în *Pratiques*, nr. 111/112, p. 7–38.

Cabré, Maria Teresa (1998), *La terminologie. Théorie, méthode et applications*, Ottawa-Paris, Les Presses de l'Université d'Ottawa-Armand Colin.

Ciolac, Antonia (2013), „Cuvinte de origine franceză în lexicul gastronomic românesc actual: o perspectivă sincronică", în Daniela Răuțu, Adrian Rezeanu, Dana-Mihaela Zamfir (editori), *Cuvinte potrivite. Omagiu doamnei Maria Marin la aniversare*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 120–133.

Ciolac, Antonia (2015a), „Elemente lexicale italiene în cărțile de bucate românești. O abordare sociolingvistică", în *Limba română*, LXIV, nr. 1, p. 45–66.

Ciolac, Antonia (2015b) „Din nou despre elemente lexicale franceze în cărți de bucate românești (I)", în *Limba română*, LXIV, nr. 3, p. 381–388.

Ciolac, Antonia (2015c), „Din nou despre elemente lexicale franceze în cărți de bucate românești (II)", în *Limba română*, LXIV, nr. 4 (sub tipar).

Ciolac, Antonia (2016a), „Străinisme" lexicale culinare în emisiuni teledifuzate românești (I)", în *Limba română*, LXV, nr. 1 (sub tipar).

Murăruş, Oana Chelaru (2008), „Mâncăm *cu stil*: denumiri metaforice în limbajul culinar românesc", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării. Actele celui de al 7-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, p. 115–125.

Neț, Mariana (1994), „Pentru o pragmatică a discursului gastronomic", în *Studii şi cercetări lingvistice*, nr. 1–2, p. 63–67.

Neț, Mariana (2014), „Substantive formate cu sufixul verbal *-tură* în vocabularul culinar românesc", în Marius Sala, Lucia Wald, Gheorghe Chivu (coord.), *Ion Coteanu. In memoriam*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti, p. 313–325.

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)

Picht, Heribert, DRASKAU, Jennifer (1985), *Terminology: An Introduction*, Guildford, University of Surrey, Department of Linguistic and International Studies.
Rondeau, Guy (1983), *Introduction à la terminologie*, 2e édition, Chicoutimi, Gaëtan Morin.

DES XÉNISMES LEXICAUX CULINAIRES DANS DES ÉMISSIONS ROUMAINES TÉLÉDIFFUSÉES

(Résumé)

Dans les deux parties de cet article, nous avons relevé les formes, les sens, le fonctionnement sociopragmatique et les fréquences des xénismes provenant du français, de l'italien et de l'anglais dans un corpus oral roumain contenant du lexique spécialisé culinaire. Nous avons tenu compte de plusieurs paramètres extralinguistiques : la compétence professionnelle des interlocuteurs, les rapports entre ces derniers, le caractère et le but de l'émission. Nous avons obtenu six catégories d'émissions. Les xénismes les plus fréquents sont empruntés d'abord au français, ensuite à l'italien et à l'anglais et ils apparaissent surtout dans le discours des *chefs* roumains : ces derniers adaptent le lexique roumain au langage culinaire international (malgré quelques hésitations).

Cuvinte-cheie: neonim, xenism, limbaj culinar, interacțiune orală mediatizată, raporturi între interlocutori.

Mots-clés: néonyme, xénisme, langage culinaire, interaction orale médiatisée, rapports entre interlocuteurs.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” al Academiei Române, Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
antonia_ferihan@yahoo.com

BDD-A25726 © 2016 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:44 UTC)